

ЕЛЕКТРИЧЕСКОТО ОСВЪТЛЕНИЕ НА СТОЛИЦАТА

От момента, от който най-младата столица на Балканите и в Европа, е залочнала да мисли и действат свободно, тя е имала всякаква амбиция да догони и оспарва в най-скоро време техническият и културния постижения на Запада, останали и чужди и дори неизвестни, поради дългогодишното робство.

За тази благородна амбиция и за този благороден устрем на националния ни дух към напредък и възход, ни говори много убедително фактът, че само няколко години след като Едисон откри електрическата крушка (1879 г.) и само една година след епохалното откритие, демонстрирано на световното изложение в Франкфурт на Майн през 1890 г. — пренасяне на електрическа енергия от Лауфен до Франкфурт и при това в един къс период, наживява при свободен политически живот, употребен преди всичко за организиране и поставяне основите на младото Княжество, в дневния ред на Софийския градски общински съвет през 1891 г. се слага вече на разглеждане въпросът за *електроснабдяването* на София! А въ него момент градчето в Европа, които имаха електрическо осветление, бяха много малко: тй едва ли не се брояха на пръсти.

На този именно стемеж към прогрес единствено се дължи големият технически скок, който е направила нашата Столица — тя се ориентира своевременно към електрическата енергия и затуй тя не мина по иминатия от европейските градове път — свътенен газ и конски трамваи, а въведе направо електрическото осветление и електрическия трамвай.

През 1891 г. градският съвет е проектирал да построи една електрическа централа при с. Бояна, като се използват водните сили на Боянската рйка. Според направените измървания, разчитало се е на едно минимално водно количество от 104 литра в секунда, с който дебит, при наличния бруто пад от 954 метра, щй да се произведат 1300 к. с. — мощност, достатъчна да задоволи нуждите на града. През такова перспектива градският съвет започнал преговори, сключил договор и въложил на Будапешката фирма „Гандъ & Ко“ да построи по единични цели централата при с. Бояна, при една приблизителна оценка от 2,385,000 лв. Работитй по предприятието започнали своевременно, но като измървили отново минималния дебит на рйката, оказало се, че първоначалното измърване на воднитй количества не е било точно, а че въ действителност минималнитй водни спадали до 25 литра в секунда. Поради това въ 1894 г. работитй по строежа на тржбопровода за централата били спрени, накаръ че на трудния Витошки масив били положени вече 1300 метра двоен ред тржби. Започнали се след това съ сщщата фирма нови преговори за доизграждане на централата при съществуващитй водни количества и за постройка на друга терми-

ческа централа. Боянската централа щй да служи за нуждита на уличното осветление, а термическата — за частно ползуване. Въпрйки големитй отстъпки, които направила Общината, тйзи преговори изйзля безрезултатни. По такъв начин, първият опит на градския съвет да даде на гражданитй си възможност да се ползуват и тй от благата на електричеството, завършил безуспешно.

Градският съвет не се отчайвал от несполучливия опит. Още на следната 1895 г. той се обръща към инж. Г. Клингенберг с молба да направи проучвания съ оглед на мйстнитй условия за най-подходящия начин за електроснабдяването на София. Въз основа на проучванията, направени на самото мйсто, инж. Клингенберг предложил на Общината 6 различни проекти.

Освен тйзи проучвания, инж. Клингенберг дал и нйкои улуквания относно редактирането и съдържанието на поемнитй условия, въ случай че отдадат електрическото осветление и трамваитй на концесия.

Разглеждайки отново въпроса за електроснабдяването на Столицата, Общинският съвет решил още сщщата година — 1896 — да се изготвят поемнитй условия за отдаване на концесия, за срок от 40 години, осветлението и трамваитй на града, заедно.

Първият търг за отдаване на концесията се състоял на 10. IX. 1897 г., обаче той не бил утвърден, понеже липсвала база за сравнение на различнитй предложения. През м. декември 1897 г. Общинският съвет измървил поемнитй условия, като оставил за основа на състезание офериранието цената на 1 кв. за уличното осветление.

Вторият търг е бил насрочен на 5 март 1898 г. За по-голяма сигурност, че ще се състои търгът и за да му се даде по-голяма гласност, поемнитй условия били изпратени на всички български дипломатически агентства въ Европа, включително това въ Цетина; сщжитй били раздени на чуждитй дипломатически агенти въ София, като не били пропуснати Персийското и Турското комисарства и, най-послед, били съ направени най-обширни публикации, както въ мйстнитй така и въ чуждестраннитй вестници и списания.

Въпрйки всички взети мърки, търгът не можал да се състои, поради липса на конкуренти.

Градският съвет, обаче, и този път не се обезкуражил. Той се въслушал въ препоръжитй, дадени му от фирмитй, поемнитй условия били отново измървени и третият търг бил насрочен на 15. VI. 1898 г. Този търг бил произведен ограниченче — не по обявления и чрез разгласа от дипломатически агентства и комисарства, а по покана, отправена от Общината до 26 чужди фирми. Градският съвет този път имал вече щастие — на търга се явили три конкурентни фирми и на 16. VII. 1898 г. бил провъгласен за концесионеръ на осветлението и трамваитй въ